

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 23 Соціальна робота

спеціальність 231 Соціальна робота

освітньо-професійна програма Соціальна робота

форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ 2025

РОЗРОБНИК силабусу: кандидат філософських наук, доцент кафедри
психології, філософії та суспільних наук

(підпис)

Віктор КУЦ

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та
суспільних наук

Протокол № 1 від 25.08.2025 року

Завідувач кафедри

Олена ВЛАСЕНКО

Гарант освітньо-професійної програми 231 Соціальна робота
(кандидат педагогічних наук, доцент)

Світлана КОПИЛОВА

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Філософія ОК 1.4 в ОПП
2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу загальної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2 й рік навчання, 4 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	3 кредити ЄКТС (90 год), з них: 16 год. аудиторного навантаження (8 год. лекційних, 8 год. семінарських занять) та 74 год. самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
6. Інформація про консультації	У викладачів кафедри філософії та історії які безпосередньо проводять заняття або за запитом здобувача вищої освіти на електронну пошту tnu.ist.fil@ukr.net
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Куц Віктор Анатолійович (кандидат філософських наук, викладач кафедри філософії та історії)
9. Контактна інформація викладача	kuts.viktor@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	+
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Вивчення дисципліни дає можливість здобувачеві вищої освіти ознайомитися з філософськими поглядами на сутність людського життя і розвитку, здобути практичні навички застосування філософського пізнання на рівні теорій і практики освоєння навколишньої дійсності у науково-теоретичній і професійно-практичній діяльності фахівця гуманітарної сфери.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Мета вивчення дисципліни: розкрити можливості розширення світогляду, застосування філософського пізнання і сучасних технологій. Сприяти формуванню загальної культури і практики гуманізму студентів, їхньої

	<p>готовності до професійної діяльності.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формування уявлень про сутність людського життя на рівні розуміння цілісності і неповторності людської особистості, її активної перетворюючої діяльності, ролі і місця у навколишній дійсності; • визначення понять: світ; людина; істина; матеріальне; ідеальне; світогляд; розвиток; мудрість. • аналіз загальних методів і принципів у процесі пізнання навколишньої дійсності молодим фахівцем гуманітарної сфери; • ознайомлення з теорією і практикою філософствування на рівні розвитку і самореалізації; • визначення можливостей застосування філософських поглядів на всіх рівнях освоєння і практики перетворення світу; • формування у студентів навичок практичного застосування теоретичних основ, енциклопедичних знань і сучасних інформаційних технологій у власній навчальній та професійній діяльності; • розвиток аналітичного мислення студентів, набуття ними досвіду використання філософського пізнання для вирішення конкретних завдань навчальної та майбутньої професійної діяльності; • сприяння професійному самовизначенню студентів і набуттю ними професійної ідентичності фахівця гуманітарної сфери.
Преквізити	Історія та культура України Професійно-етичні основи соціальної роботи
Постреквізити	Соціологія Соціальна політика України

	Соціологія громадської думки
Формат проведення дисципліни	<p>Під час навчання використовуються наступні форми та методи: діалоги, диспути, бесіди і дискусії, індивідуальні науково-дослідні завдання.</p> <p>Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі – GoogleClassroom.</p> <p>У дистанційному режимі лекції / практичні заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації GoogleMeet.</p> <p>Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom та корпоративну пошту.</p>

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни.

Інтегральна компетентність (ІК):Здатність зберігати та приумножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальної системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни:

ЗК2.Здатність вільно та всебічно розвивати особистість, зберігати та приумножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі усвідомлення загальної системи знань про людину і світ, суспільство та духовне життя у всіх його основних проявах, сприяти розвитку традицій і культури українського народу, розвитку етнічної та культурної самобутності.

ЗК 3.Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу,на основілогічнихаргументів та перевіренихфактів.

ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, оцінювати повноту та можливості її використання.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

РН1. Вміння здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

PH4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

PH5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

PH9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги

4. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
<p>Тема 1. Філософія: її людські виміри і сенс.</p> <p>Світогляд як духовно-практичний феномен. Предмет і функції філософії. Цінність філософії для особи і суспільства.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2
<p>Тема 2. Історичний розвиток світової філософії і її специфіка.</p> <p>Філософія Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Китаю. Філософія стародавніх Греції і Риму. Середньовічна Філософія. Філософія Відродження. Філософія Нового часу. Німецька Класична філософія. Марксистська філософія. Сучасна світова філософія. Філософська думка в Україні.</p>	лекція	Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.	2
<p>Тема 3. Філософський зміст проблеми буття: Діалектика.</p> <p>Світ як єдність об'єктивної дійсності і людських сутнісних сил. Філософський зміст категорії буття. Матерія, рух, простір, час. Генезис свідомості. Структура і рівні свідомості. Філософські закони. Принципи діалектики. Альтернативи діалектики.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда).	2
<p>Тема 4. Сутність та структури процесу пізнання.</p>	семінар	Поточний; презентація доповіді	2

<p>Проблема пізнання. Єдність елементів пізнання. Поняття практика. Форми і рівні практичної діяльності. Зміст практики і її функції. Концепції творчості. Форми творчого синтезу. Логіка і методологія наукового пізнання.</p>		<p>ей; виконання практичних завдань.</p>	<p>2</p>
<p>Тема 5. Філософський аналіз суспільства.</p>	<p>лекція</p>		<p>2</p>
<p>Соціальне у філософії. Система життєдіяльності людини. Географічне середовище. Екологія і її проблеми. Народонаселення в історичному процесі. Парадигми осягнення історії. Рух і сили та суб'єкти суспільного розвитку. Етносоціальна культура.</p>	<p>семинар</p>	<p>Поточний; усний метод (співбесіда).</p>	<p>2</p>
<p>Тема 6. Особистість у вимірах філософського аналізу.</p>		<p>Поточний; презентація</p>	<p>2</p>
<p>Людина: індивід – особистість. Потреби, інтереси, соціальні норми. Життєва позиція. Суспільна діяльність: розвиток і виховання особистості. Суспільне виробництво. Продуктивні сили і виробничі відносини. НТП. Сутність і соціальні наслідки НТР.</p>	<p>лекція семинар</p>	<p>доповідей; виконання практичних завдань.</p>	<p>2</p>
<p>Тема 7. Духовне життя суспільства.</p>			<p>2</p>
<p>Політична система суспільства. Політична свідомість і культура. Форми суспільної свідомості. Особливості духовної культури. Філософське уявлення про цінності. Цінності в структурі соціуму. Ієрархія цінностей людського буття. Світоглядна проблематика цінностей.</p>	<p>лекція</p>	<p>Поточний; усний метод (співбесіда).</p>	<p>2</p>
<p>Тема 8. Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.</p>			
<p>Генезис науки. Закономірності наукового розвитку. Соціальна система науки. Наука – феномен культури. Соціальне передбачення і прогнозування. На шляху до нової цивілізації.</p>	<p>семинар</p>	<p>Поточний; презентація доповідей;</p>	<p>2</p>
	<p>лекція</p>	<p>виконання практичних завдань.</p>	<p>2</p>

	семіна р	Поточн ий; усний метод (співбес іда).	2
	лекція	Поточн ий; презент ація доповід ей;	2
	семіна р	виконан ня практич них завдань.	
		Поточн ий; усний метод (співбес іда).	
		Поточн ий; презент ація доповід ей; виконан ня практич них завдань.	
		Поточн ий; усний метод (співбес іда).	

		<p>Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.</p> <p>Поточний; усний метод (співбесіда).</p> <p>Поточний; презентація доповідей; виконання практичних завдань.</p>	
--	--	--	--

5. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Тема 1. Філософія: її людські виміри і сенс Опрацювати тему за підручником і першоджерелами.	Короткий словник філософських категорій.
2.	Тема 2. Історичний розвиток світової філософії і її специфіка. Проаналізувати характерні особливості окремих	Умовний план-схема характерних

3.	<p>періодів у розвитку Світової Філософії.</p> <p>Тема 3. Філософський зміст проблеми буття: Діалектика.</p>	<p>особливостей.</p>
4.	<p>Скласти умовний опис загальної проблеми розуміння категорії буття і її форм.</p> <p>Тема 4. Сутність та структури процесу пізнання.</p>	<p>Порівняльний аналіз.</p>
5.	<p>Використовуючи посібник з Філософії визначити особливості пізнання на різних рівнях освоєння дійсності.</p> <p>Тема 5. Філософський аналіз суспільства.</p>	<p>Малюнок структури.</p>
6.	<p>Використовуючи різні джерела інформації показати філософську проблему людини через сукупність проблем суспільства.</p> <p>Тема 6. Особистість у вимірах філософського аналізу.</p>	<p>Порівняльна таблиця.</p>
7.	<p>На основі передових філософських ідей простежити процес розвитку особистості і можливі трансформації.</p> <p>Тема 7. Духовне життя суспільства.</p>	<p>Збірний образ особистості.</p>
8.	<p>Узагальнити ціннісні показники на різних рівнях розвитку суспільства.</p> <p>Тема 8. Філософський аналіз науки. Майбутнє людства.</p>	<p>Перелік цінностей.</p>
8.	<p>Використовуючи кількісні і якісні показники у розвитку сучасного суспільства на основі статистичних даних запропонувати філософську гіпотезу щодо майбутньої перспективи.</p>	<p>Футурологічний прогноз.</p>

6. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища GoogleClassroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання – вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми GoogleMeet (для занять у режимі відео-конференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для

роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

7. Політика дисципліни.

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті.
- За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.
- Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.
- Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
- Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.
- У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.
- Списування під час контрольних робіт заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування.

8. Система оцінювання та вимоги.

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомоволодіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомоволодіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 75 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 66 – 74 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60 – 65 б.

Види контролю:

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на практичних заняттях у формі: практичних завдань.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку (питання для підготовки наведено у Додатку).

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів	Форма контролю
Робота на лекційному занятті	1	5	5	Залік 30
Робота на практичному занятті	5	10	50	
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	
Разом			70	
Розрахунок балу за курс: 70+30 = 100				

9. Рекомендовані джерела інформації:

Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)

Основна література:

1. Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник. Київ. 2000.
2. Дойчик М.В. Філософія історії: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2010. 192с.
3. Філософія: Курс лекцій. / За ред. І.Ф.Надольного. Київ: Вікар, 2000.

4. Ящук Т.І. Філософія історії: Курс лекцій. Київ, 2004.

Допоміжна література:

1. Горський В.С. Історія української філософії. Київ, 1997.
2. Історія світової культури: Навчальний посібник / Керівник авторського колективу Л.Т.Левчук. Київ, 2003.
3. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навчальний посібник. Київ, 1999.
4. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002.

Антологія:

1. Колінгвуд Р.Дж. Ідея Історії. Київ, 1996.
2. „Ніцше Фрідріх. Воля до влади: Досвід переоцінки всіх цінностей. Київ, 1994.
3. Поппер Карл. Злиденність історизму. Київ, 1993.
4. Тоффлер Елвін. Третьохвиля. Київ, 2000.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Інформаційні технології і засоби навчання. URL: [Інформаційні технології і засоби навчання \(iitta.gov.ua\)](http://iitta.gov.ua)
2. Електронна бібліотека НАПН України. URL: [Вас вітає Електронна бібліотека НАПН України - Електронна бібліотека НАПН України \(iitta.gov.ua\)](http://iitta.gov.ua)
3. Вчені записки Таврійського національного університету: серія Філософія. URL: [Головна \(vernadskyjournals.in.ua\)](http://vernadskyjournals.in.ua)
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ зі змін. URL: [Про інформацію | від 02.10.1992 № 2657-ХІІ \(rada.gov.ua\)](http://rada.gov.ua)

ДОДАТОК

Питання до курсу (залік):

1. Філософія як наука і навчальна дисципліна.
2. Світогляд як духовно-практичний феномен.
3. Предмет, об'єкт та функції філософії.
4. Цінність філософії для людини і суспільства.
5. Історичний розвиток світової філософії.
6. Сучасна світова філософія.
7. Філософська думка в Україні.
8. Філософський зміст проблеми буття.
9. Феномен свідомості.
10. Структура свідомості, її основні рівні.
11. Діалектика та її альтернативи.
12. Проблема пізнання у філософії.
13. Єдність чуттєвого та раціонального у філософському пізнанні.
14. Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу.

15. Творчість як конструктивний принцип пізнання.
16. Філософська концепція творчості.
17. Синтезуюча природа творчості.
18. Логіка та методологія наукового пізнання.
19. Суспільство як системи і життєдіяльність людини.
20. Діяльність як спосіб існування соціального.
21. Суспільство і природа: взаємозв'язок та взаємозалежність.
22. Географічне середовище.
23. Екологія та екологічні проблеми в Україні.
24. Якісний стан населення.
25. Парадигми осягнення історії.
26. Суспільно-економічна формація.
27. Культура і цивілізація.
28. Рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку.
29. Поняття рушійні сили розвитку суспільства.
30. Суб'єкти суспільного розвитку.
31. Соціально-етнічні спільноти людей та тенденції їхнього розвитку.
32. Діалектика розвитку процесів етносуспільного буття.
33. Людина: індивід, особистість, індивідуальність...
34. Потреби та інтереси.
35. Соціальна норма.
36. Життєва позиція.
37. Виховання особистості.
38. Поняття суспільного виробництва.
39. Продуктивні сили і виробничі відносини.
40. Сутність науково-технічної революції.
41. Соціальні наслідки науково-технічного прогресу.
42. Держава – базовий інститут політичної системи.
43. Національна держава і громадянське суспільство.
44. Сутність духовного життя суспільства.
45. Буденна і теоретична свідомість.
46. Суспільна психологія й ідеологія.
47. Форми суспільної свідомості.
48. Особливості духовної культури суспільства.
49. Цінності в житті людини та суспільства.
50. Історичний розвиток філософських уявлень про цінності.
51. Цінності в структурі соціуму.
52. Логічні елементи категорії цінності.
53. Ієрархія цінностей людського буття.
54. Цінності як ядро світоглядної проблематики.
55. Філософський аналіз науки.
56. Наука – феномен культури.
57. Майбутнє: проблеми прогнозування.
58. Поняття соціального передбачення і прогнозування майбутнього.

59. Основні науково-теоретичні характеристики соціального прогнозування.
60. Людство на шляху до “нової цивілізації”.